

Aftenposten lørdag 12. november 1994

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Innflytelse gir handlefrihet

Etter over to måneder med intens EU-debatt er det ett hovedspørsmål som står igjen for meg: Hva er tryggest for små land - å være en del av et forpliktende samarbeid med våre nærmeste naboer og allierte, eller å stille oss utenfor?

SVs leder, Erik Solheim, sa det slik i Stavanger torsdag i forrige uke: "Medlemskap vil gi oss litt innflytelse, men ved å stå utenfor, beholder vi litt mer frihet". For ham står altså valget mellom litt innflytelse og litt frihet. Spørsmålet blir: Hva vil vi bruke "litt mer frihet" til? Dette må vi veie opp mot hvilken innflytelse vi får, og hva vi kan bruke den til.

Et EU-medlemskap vil ikke være løsningen på alle våre problemer. Men jeg ser ikke noe annet internasjonalt samarbeid som like effektivt og like demokratisk kan ta tak i sikkerhetsproblemene, behovet for felles økonomiske kjøreregler og miljøutfordringene. Dette er utfordringer vi uansett må løse i fellesskap.

Sikkerhet dreier seg ikke bare om å avskrekke angrep ved hjelp av tanks og kanoner. Det dreier seg like mye om å veve landene tettere sammen i et økonomisk og politisk fellesskap slik at krig mellom samarbeidspartnere blir utenkelig. EU-samarbeidet er det fremste eksemplet på dette. I dette fellesskapet hører Norge hjemme, sammen med våre nærmeste allierte. Norge bør være med å bygge en tryggere og bedre framtid for Europa. Det kan ikke være tryggest å sitte og vente til andre har tatt beslutningene, for så ha "frihet" til i etterkant å si hva vi mener.

Jeg mener historien har vist oss at særlig de små landene har fordel av et forpliktende samarbeid. Det legger i praksis bindinger på de stores makt og sikrer like rettigheter til alle. Uten forpliktende spilleregler er det ofte den sterkestes rett som gjelder. Det gir ingen frihet.

Små land er enda mer enn store land avhengige av et regelverk som bedriftene kan føle seg trygge på. Ellers kan de store landene overkjøre de små. Ellers kan store land som har store markeder, lage sine egne regler. Det er dét som er det store ved EU - det at stormaktene i Europa ikke lenger forbereder krig, men er med på at det skal være lite lett for små og store bedrifter i små og store land å komme til på markedet. Et EU-nei kan bety nei til både handlefrihet og innflytelse.

Velferden vår og evnen til å redusere arbeidsledigheten er avhengig av at vi har en sterk og trygg økonomi. Hvis vi ikke har flere bein å stå på den dagen oljeinntektene våre begynner å falle, vil velferden vår virkelig være truet. For å sikre inntektene for velferdsstaten, er vi helt avhengige av at bedriftene våre kan konkurrere på like fot med bedrifter i andre land. 80 prosent av eksporten vår går til de landene som vil omfattes av EU-samarbeidet. Da må Norge ha innflytelse over regelverket på det store europeiske markedet.

Norge og Island kan bli de eneste landene som står igjen på EFTA-siden i EØS. Det vil bli et ganske annerledes EØS. Det vil bli tyngre å bli hørt og vår innflytelse over nye regler og standarder vil bli liten. Vi kan komme i en situasjon der vi må godta de reglene EU-landene setter. Vår "frihet" blir i dette tilfellet meget begrenset - hvis vi da ikke ønsker å melde oss ut av hele EØS-samarbeidet og stille norske bedrifter overfor helt andre konkurranseforhold enn deres europeiske konkurrenter. Det ville være meget dramatisk for norsk økonomi, for norske arbeidsplasser og dermed for norsk velferd. Våre bedrifter hører først og fremst hjemme på EU-markedet. Da må vi ha politisk innflytelse på dette markedet, slik bare medlemskap kan gi oss.

hvis det er slik, hjelper det jo lite om det er FN i stedet for EU som får denne rollen.

Så sies det at det er et problem at vi kan bli bundet av beslutninger vi ikke er enige i. På mange og viktige områder innen EU-samarbeidet kreves det enstemmighet mellom medlemslandene. Da kan den norske regjeringen - eller hvilken som helst regjering - stoppe vedtaket. Men på enkelte områder, for eksempel i miljøpolitikken, ønsker jo vi å stemme ned sinkene.

Mange av de områdene som det kan fattes flertallsbeslutninger på, er vi allerede en del av gjennom EØS-avtalen. Som ikke-medlem og med færre land på EFTA-siden av EØS, vil vi få meget liten innflytelse over utformingen av vedtakene. Hva gir oss mest handlefrihet - å være med fullt og helt og bestemme eller å ha "friheten" til å godta reglene slik de formes av andre?

Sikkerhetspolitikken, behovet for økonomiske kjøreregler og miljøpolitikken taler for at vi skal delta sammen med våre nærmeste naboer og bidra til felles regler og felles handling på områder som uansett berører oss. Vi kan ikke la være å forholde oss til eller unngå å bli berørt av de landene vi handler mest med, de landene som er våre fremste allierte og som vi må løse miljøproblemene sammen med. Det vi kan velge er å bli stående utenfor samarbeidet - uten innflytelse.

Og hva skulle friheten til å føre en helt annerledes politikk bli brukt til? Hvis SV og Sp ønsker frihet til å føre en helt annerledes politikk enn den norske velgere kjenner til nå, bør de få vite hva denne politikken går ut på.

For økonomien vår, for arbeidsplassene og for velferden vår, er det tryggest å ha den innflytelsen over vår egen framtid som et EU-medlemskap vil gi oss. For Norge er det tryggeste å ha innflytelse i

det politiske og kulturelle fellesskapet vi er en del av. Da må også vi ha stemmerett. Det er også det som kan gi oss handlefrihet.